

Briselē, 2023. gada 8. septembrī
(OR. en)

Starpiestāžu lieta:
2023/0311(COD)

12755/23
ADD 5

SOC 587
ANTIDISCRIM 161
FREMP 235
TRANS 341
SPORT 25
CULT 93
CODEC 1551
IA 214

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 7. septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2023) 291 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS [...] Pavaddokuments dokumentam Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVAI, ar ko izveido Eiropas invaliditātes karti un Eiropas invalīdu stāvvietas izmantošanas karti

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2023) 291 *final*.

Pielikumā: SWD(2023) 291 *final*

Briselē, 6.9.2023.
SWD(2023) 291 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[...]

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVAI,

ar ko izveido Eiropas invaliditātes karti un Eiropas invalīdu stāvvietas izmantošanas karti

{COM(2023) 512 final} - {SEC(2023) 305 final} - {SWD(2023) 289 final} -
{SWD(2023) 290 final}

A. Vajadzība pēc ES rīcības

Risināmā problēma

Cilvēki ES kļūst arvien mobilāki, un visiem ir tiesības brīvi pārvietoties ES un piekļūt pakalpojumiem visās dalībvalstīs. Tomēr praksē personas ar invaliditāti joprojām saskaras ar šķēršļiem, kuri tās var atturēt no brīvas pārvietošanās, jo īpaši tāpēc, ka viņu invaliditātes kartes vai apliecības, kas izsniegtas valsts līmenī, ne vienmēr tiek atzītas, kad personas ar invaliditāti cenšas piekļūt pakalpojumiem ar tādiem pašiem preferenciāliem nosacījumiem kā tie, kas pieejami personām ar invaliditāti apmeklētājā valstī īslaicīgu braucienu laikā uz citām dalībvalstīm. Tam ir praktiska ietekme uz personām ar invaliditāti, kuras vēlas ceļot uz citām dalībvalstīm.

Tā kā nav nekādu regulatīvu pienākumu, valsts invaliditātes karšu un nerezidentu apliecību atzīšana ES ir brīvprātīga un tādējādi ierobežota. Turklāt trūkst izpratnes un zināšanu par dažādām valstu invaliditātes kartēm/apliecībām. Tā rezultātā, **personām ar invaliditāti ceļojot uz citām dalībvalstīm vai apmeklējot tās, tiek apgrūtināta viņu piekļuve preferenciāliem nosacījumiem, tostarp tiem, kas saistīti ar pakalpojumiem par atlīdzību un bez atlīdzības.** Dažos gadījumos tas var izraisīt netiešu diskrimināciju valstspiederības dēļ vai vismaz neskaidrību par to, vai persona, piekļūstot pakalpojumiem, varēs izmantot savu invaliditātes karti/apliecību. Personas ar invaliditāti un viņu ģimenes var saskarties ar izmaksām, kas saistītas ar piekļuvi tādiem pakalpojumiem un to izmantošanu, kuri būtu bez maksas tādām pašām personām galamērķa valstī, un var tikt liegti preferenciāli nosacījumi, piemēram, monetārais atbalsts, atbrīvojumi no maksāšanas par konkrētiem pakalpojumiem un cita veida atbalsts. Tādējādi personas ar invaliditāti var tikt atturētas no ceļošanas uz citām dalībvalstīm.

Valsts iestādes saņem informācijas pieprasījumus par citas dalībvalsts izdotu invaliditātes karšu vai apliecību atzīšanu, kas palielina tām administratīvo slogu. Iestādes arī saskaras ar juridisku nenoteiktību, jo tām nav līdzekļu, lai apstiprinātu šo karšu/apliecību derīgumu.

Turklāt pakalpojumu sniedzējiem ir grūti atpazīt dažādās valstu invaliditātes kartes un apliecības, kas nepieciešamas, lai piešķirtu preferenciālus nosacījumus. Tūrisma nozare saskaras arī ar ekonomiskiem zaudējumiem, jo personas ar invaliditāti nav izmantojušas ceļošanas iespējas.

Ceļojot ar automašīnu ES, personas ar invaliditāti saskaras ar grūtībām izmantot savu ES invalīdu stāvvietas izmantošanas karti. Daudzām personām ar invaliditāti privātais autotransports ir labākais vai vienīgais veids, kā patstāvīgi pārvietoties. Tādēļ personām ar invaliditāti paredzētu stāvvietu pieejamībai ir būtiska nozīme. ES invalīdu stāvvietas izmantošanas karte, kas izveidota ar Padomes Ieteikumu 98/376/EK, tika izstrādāta, lai to veicinātu. Tomēr kartes efektivitāti mazina kartes formāta atšķirības dalībvalstīs, informācijas trūkums par nosacījumiem, kas karšu turētājiem piešķirti dalībvalstīs, kā arī krāpšanas un kartes viltošanas gadījumi. Tāpēc karšu turētājiem bieži vien nav skaidrs, kā viņi var izmantot savu karti, kur viņi var braukt un novietot transportlīdzekli, un kā viņi var ievērot satiksmes noteikumus ārpus savas dzīvesvietas. ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes neatzīšana rada praktiskas grūtības personām ar invaliditāti, piemēram, personas ar invaliditāti nevar novietot transportlīdzekli pie ieejas telpās vai saņemt naudas sodus. Tas var ierobežot pakalpojumu izmantošanu, radot nevienlīdzīgu attieksmi salīdzinājumā ar personām ar

invaliditāti, kurām ir apmeklētās valsts izsniegta stāvvietu izmantošanas karte, un rezultātā atturēt šīs personas no ceļošanas.

Ja pasākumi netiks veikti, personas ar invaliditāti, visticamāk, joprojām saskarsies ar nenoteiktību par to, vai, ceļojot ES, tiks atzīta viņu valsts invaliditātes karte vai apliecība.

Paredzams, ka ES invaliditātes kartes izmēģinājuma projekta ietekme būs neliela, ņemot vērā kartes brīvprātīgo raksturu un ierobežoto iesaistīto dalībvalstu un nozaru skaitu. No otras puses, ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartei joprojām būs pozitīva nozīme personu ar invaliditāti brīvas pārvietošanās un tiesību uz stāvvietu īstenošanā. Tomēr paredzams, ka problēmas saistībā ar kartes atzīšanu dalībvalstīs palielināsies tehniskās un digitālās attīstības dēļ, kas palielina paraugu atšķirības.

Paredzams, ka iedzīvotāju novecošana saasinās šo problēmu, jo lielāka invaliditātes izplatība ir 65 gadus vecu un vecāku cilvēku vidū (pašlaik 48,6 % no šīs vecuma grupas cilvēkiem). Turklāt paredzams, ka pieaugs iedzīvotāju tendence ceļot, kā tas bija vērojams līdz 2019. gadam pirms Covid pandēmijas. Attiecībā uz personām ar invaliditāti ir izstrādāti četri scenāriji, pamatojoties uz pieņēmumiem par to, kā atšķirsies ceļotāju skaits šajā cilvēku grupā un pārējā sabiedrībā¹. Pamata scenārijā tiek pieņemts, ka atšķirības skaita ziņā nemainīsies. Scenārijā, kas paredz pieaugošas atšķirības skaita ziņā, tiek pieņemts, ka personu ar invaliditāti dalība tūrismā nepalielinās, turpretī pārējās sabiedrības dalība pieaug. Citos divos optimistiskos scenārijos tiek pieņemts, ka atšķirības ceļotāju skaita ziņā vai nu nedaudz samazinās, vai izzūd pavisam. Tomēr gadījumā, ja pasākumi netiks veikti un saglabāsies neskaidrība par invaliditātes karšu/apliecību atzīšanu, **visticamākais scenārijs ir tāds, ka skaita ziņā aplēstā atšķirība starp personu ar invaliditāti un pārējās sabiedrības dalību tūrismā kopumā paliks nemainīga.**

Mērķi, ko paredzēts sasniegts ar šo iniciatīvu

Eiropas invaliditātes kartes iniciatīvas vispārīgais mērķis ir atvieglot brīvu pārvietošanos un vienlīdzīgu piekļuvi preferenciāliem nosacījumiem attiecībā uz pakalpojumiem, ko sniedz personām ar invaliditāti neatkarīgi no tā, kur ES tās ceļo. Konkrētāk, tās mērķis ir atvieglot invaliditātes karšu savstarpēju atzīšanu, lai piekļūtu pakalpojumiem, personām ar invaliditāti ceļojot uz citām dalībvalstīm vai apmeklējot tās. Tās mērķis ir arī atvieglot ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes izmantošanu un nodrošināt juridisko noteiktību saistībā ar šo karti.

Eiropas invaliditātes kartes turētāji, piekļūstot pakalpojumiem, uz kuriem attiecas iniciatīvas darbības joma, neatkarīgi no tā, vai tos sniedz par atlīdzību vai bez tās, varētu izmantot tos pašus preferenciālos nosacījumus, kas paredzēti personām ar invaliditāti dalībvalstī, kuru šīs personas apmeklē. Turklāt iniciatīvas mērķis ir uzlabot ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes darbību, uzlabojot tās savstarpējo atzīšanu, informētību par to un novēršot tās viltošanu un krāpniecisku izmantošanu.

ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība

¹ Scenāriju pamatā ir apkopotā informācija par iepriekšējo ceļotāju skaitu vecumā no 15 līdz 64 gadiem (Eurostat datubāze, TOUR_DEM_TOTOT. Ar to var iepazīties šeit: [saite](#)) un apsekojuma dati par personām ar invaliditāti tajā pašā vecuma grupā (*Economic Impact and Travel Patterns of Accessible Tourism in Europe — Full Report*, 08.03.2015., GROW ĢD, Eiropas Komisija. Ar to var iepazīties šeit: [saite](#)).

Konstatētajām problēmām ir pārrobežu dimensija, ko dalībvalstis vienas pašas nevar atrisināt. Nepieciešamība pēc ES rīcības ir tieši saistīta ar pārrobežu ceļošanu un saistītajām problēmām, ar kurām saskaras personas ar invaliditāti, kas ceļo ES. Ir jānodrošina koordinēta pieeja starp dalībvalstīm, lai personas ar invaliditāti, kurām ir invaliditātes karte vai apliecība, varētu izmantot vienādus preferenciālos nosacījumus neatkarīgi no tā, kur ES šīs personas ceļo. Ja ES neiejauktos, pašreizējās atšķirības valstu invaliditātes kartēs/apliecībās palielinātos un atšķirīgā attieksme pret personām ar invaliditāti dalībvalstīs turpinātu pastāvēt vai palielinātos, tādējādi apdraudot viņu tiesības brīvi pārvietoties.

B. Politikas risinājumi

Apsvērtie legīslatīvie un nelegīslatīvie politikas risinājumi. Vēlamais risinājums. Kāpēc?

Novērtējumā tika apsvērti politikas risinājumi, kuru mērķis ir atvieglot invaliditātes statusa savstarpēju atzīšanu ES saistībā ar piekļuvi pakalpojumiem, apmeklējot citu dalībvalsti (A), un atvieglot Eiropas invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes izmantošanu un ar to saistīto juridisko noteiktību (B), kas kopā risina konstatētās problēmas. Vairākas iespējas, piemēram, brīvprātīgas vienošanās vai pakalpojumu izvēle, tika noraidītas.

Vēlamais risinājums ir politikas **A2 risinājuma** (obligāts Eiropas invaliditātes kartes paraugs visās dalībvalstīs ceļošanas un/vai apmeklējuma nolūkos, aptverot visas pakalpojumu nozares) apvienojums ar **B2 risinājumu** (obligāts ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes paraugs).

A2 risinājums visefektīvāk atvieglotu invaliditātes kartes savstarpēju atzīšanu saistībā ar piekļuvi pakalpojumiem, apmeklējot citu dalībvalsti, jo tas pilnvaro izveidot Eiropas invaliditātes karti, kas jāizmanto tieši šim nolūkam un ko var viegli atzīt visās dalībvalstīs. Karte novērstu nenoteiktību gan pakalpojumu sniedzējiem, kuriem ir jāpārbauda klientu invaliditātes statuss, gan personām ar invaliditāti, kuras ceļo uz citām dalībvalstīm un/vai apmeklē tās.

B2 risinājums visefektīvāk atvieglotu ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes atzīšanu. Tā kā tas ir saistošs juridisks instruments, tas nosaka obligātas ES kopējās stāvvietu izmantošanas kartes parauga minimālās prasības, kā arī tās drošības formātu un elementus. Vienveidīgāks valstu stāvvietu izmantošanas karšu formāts mazinātu nenoteiktību, kas saistīta ar to atzīšanu attiecībā uz personām ar invaliditāti, kuras ceļo ar automašīnu ES. Tas ļautu karšu turētājiem ceļot ar automašīnu bez riska, ka viņu stāvvietu izmantošanas karti var neatzīt ārvalstīs. Tas arī radītu izmaksu ietaupījumus attiecīgajām personām, jo tās varētu izmantot publiskās stāvvietas, kas rezervētas personām ar invaliditāti.

Attiecībā uz juridiskā instrumenta izvēli **direktīva** tiek uzskatīta par piemērotu, samērīgu un efektīvu instrumentu iniciatīvas mērķu sasniegšanai un atbilst noteiktajiem juridiskajiem pamatiem.

Atbalsts konkrētiem risinājumiem

Eiropas Parlaments [2022. gada rezolūcijā](#) stingri uzsver, ka Eiropas invaliditātes kartes pamatā būtu jābūt saistošam ES tiesību aktam, kas aptver dažādas jomas, ne tikai kultūru, brīvā laika pavadīšanu un sportu.

Personas ar invaliditāti un to organizācijas galvenokārt atbalsta iniciatīvas paplašināšanu ārpus jomām, uz kurām attiecas izmēģinājuma ES invaliditātes karte. Sabiedriskajā apspriešanā lielākā daļa respondentu (no kopumā 3361 respondenta) norādīja, ka galvenās nozares, kas būtu jāiekļauj Eiropas invaliditātes kartē, ir sabiedriskais transports (1821), kultūras pasākumi (1566) un stāvvietas (1534).

Dalībvalstis ir vienisprātis, ka problēma pastāv, ir vajadzīga ES rīcība un saistoša iniciatīva ir piemērots līdzeklis tās risināšanai. Lietotāji un dalībvalstis ir vienisprātis arī par to, ka Eiropas invaliditātes karte un ES invalīdu stāvvietas izmantošanas karte būtu jāpatur kā atsevišķas kartes un karšu turētājiem vajadzētu būt pieejamām gan fiziskām, gan digitālām kartēm.

Ieinteresētās personas arī stingri atbalsta likumdošanas instrumentu.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Vēlamākā varianta sniegtie ieguvumi

Analīze liecina, ka vēlamā risinājuma īstenošana sniegtu vairākus ieguvumus personām ar invaliditāti, pakalpojumu sniedzējiem un valstu iestādēm.

Personām ar invaliditāti:

- mazāka nenoteiktība un lielāka dalība tūrismā (tiek lēsts, ka A2 risinājums samazinātu ceļotāju skaita atšķirību par **2,8–4,12 procentpunktiem**);
- tiešie monetārie pabalsti aptuveni 44 % personu ar invaliditāti, kam saskaņā ar sabiedriskās apspriešanas rezultātiem iepriekš ir liegti preferenciāli nosacījumi, ceļojot uz citu dalībvalsti. Tie ir robežās no 30–120 EUR (ja ceļo atsevišķi) un 80–250 EUR (ja ceļo ar personīgo palīgu) braucieniem līdz 4 dienām un 100–400 EUR par braucienu (vienai personai) braucieniem līdz 2 mēnešiem;
- samazināts risks maksāt soda naudu, jo ES invalīdu stāvvietas izmantošanas karte nav tikusi atzīta, vai maksāt par stāvvietām. Ietaupījumi parasti ir mazāki par 300 EUR, jo visā ES ir novērsti sodi par stāvvietām. Tie ir ietaupījumi 4 EUR dienā vai 3 EUR stundā.

Pakalpojumu sniedzējiem:

- mazāka nenoteiktība par valsts karšu derīgumu un karšu/apliecību, tostarp ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes, pārbaudes izmaksu samazināšana, apgrozījuma pieaugums² no maksājumiem, ko veic personas, kuras pavadā personas ar invaliditāti, un tirgus priekšrocības, ko sniedz lielāks ceļojošo personu ar invaliditāti skaits. Paredzams, ka ar vēlamā Eiropas invaliditātes kartes risinājuma palīdzību pieejamā tūrisma tirgus pieaugs par 2,1 – 3,1 miljardu EUR. Šie skaitļi attiecas uz visām viņu darbībām un izdevumiem ceļojuma laikā. Attiecībā uz invalīdu stāvvietas izmantošanas karti vēlamais risinājums var palielināt pieejamā tūrisma pievienoto vērtību par 0,2 – 0,3 miljardiem EUR.

Valsts iestādēm:

² GROW ĢD pētījumā par pieejamu tūrismu 2012. gadā aplēsts, ka visā ES personas ar invaliditāti ceļo ar vairāk pavadoni (vidēji ar 2,2) nekā vecāka gadagājuma iedzīvotāji (vidēji ar 1,6). Arī šie cilvēki izmantos attiecīgos pakalpojumus.

- pieejamā tūrisma tirgus apjoma palielināšana un ES invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes izpildes panākšanas izmaksu samazināšana. Palielināti nodokļu ieņēmumi no pieejamā tūrisma tirgus palielināšanas.

Vēlamā varianta izmaksas

Paredzamās izmaksas un izmaksu veids saistībā ar vēlamo risinājumu:

- attiecībā uz Eiropas invaliditātes karti izmaksas ir saistītas ar:
 - preferenciālu nosacījumu piedāvāšanu pakalpojumu sniedzējiem, piem., attiecībā uz transporta izmaksām, kas tiek lēstas no 116 līdz 161 miljonam EUR Eiropas Savienībā (kas veido 0,05–0,08 % no pasažieru pārvadājumiem, kas nav gaisa pārvadājumi), kas dažādās dalībvalstīs atšķiras;
 - kartes izgatavošanu; izmaksas tiek lēstas no 1,02 līdz 4,54 EUR par karti; un
 - digitālām izmaksām, administratīvām izmaksām, valstu tīmekļa vietņu izmaksām un izpratnes veicināšanas izmaksām, kas tiek lēstas no 90 000 līdz 535 000 EUR katrai dalībvalstij;
- attiecībā uz invalīdu stāvvietas izmantošanas karti izmaksas ir saistītas ar:
 - kartes izgatavošanu; izmaksas tiek lēstas no 1,02 līdz 4,54 EUR par karti;
 - tīmekļa vietnes izmaksas ir iekļautas;
 - tiek pieņemts, ka citas politikas risinājumā iekļautās izmaksas ir nulle, jo tās var integrēt esošajās sistēmās.

Ietekme uz uzņēmumiem un MVU

Nav gaidāma būtiska ietekme uz konkurētspēju un MVU. Lielāka personu ar invaliditāti dalība tūrismā pozitīvi ietekmēs tūrismu, kas ir nozare, kurā dominē MVU.

Būtiska ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm

Dažas izmaksas radīsies arī valstu iestādēm: Eiropas invaliditātes kartes kopējās īstenošanas izmaksas būs aptuveni no 95 000 līdz 530 000 EUR (katrai valstij). Tās ietvers vienreizējās izmaksas, kas saistītas ar valsts tīmekļa vietnes izveidi (aptuveni no 7500 līdz 23 000 EUR) un izpratnes veicināšanas kampaņām (kas izmaksā aptuveni no 20 000 līdz 70 000 EUR). Kopējās ES27 vienreizējās izmaksas publiskajām iestādēm saistībā ar digitālās Eiropas invaliditātes kartes IT sistēmas izveidi tiek lēstas 1,67 miljonu EUR apmērā, un tiek lēsts, ka regulārās uzturēšanas izmaksas ir aptuveni 250 000 EUR gadā, ja kartes tiek izdotas visām personām, kuras ziņo par “smagiem” ierobežojumiem (šī ir personu ar invaliditāti grupa, kas, visticamāk, saņems Eiropas invaliditātes kartes).

Attiecībā uz ES invalīdu stāvvietas izmantošanas karti būs dažas pielāgošanas izmaksas, kas saistītas ar kartes parauga atjaunināšanu, un izmaksas par valsts datubāzes un valsts tīmekļa vietnes izveidi (izmaksas ir līdzīgas iepriekš minētajām izmaksām).

Pieejamā tūrisma tirgus pieaugums, jo īpaši A2 risinājuma gadījumā, palielinās nodokļu ieņēmumus valstu budžetos.

Cita būtiska ietekme

Ir sagaidāma spēcīga pozitīva ietekme uz pamattiesībām, proti, pārvietošanās brīvību (ES Pamattiesību hartas 45. pants), personu ar invaliditāti integrāciju (ES Pamattiesību hartas 26. pants) un nediskriminēšanu (ES Pamattiesību hartas 21. pants). Iniciatīva nodrošinās personu ar invaliditāti lielāku sociālo iekļaušanu un integrāciju salīdzinājumā ar pamatscenāriju.

Vēlamā risinājuma izmaksu/ieguvumu neto bilance

Ņemot vērā pieejamā tūrisma pievienotās vērtības zemāko robežvērtību 2,1 miljarda EUR apmērā Eiropas invaliditātes kartes vēlamā risinājuma gadījumā un atņemot saistītās aplēstās izmaksas, šī risinājuma neto ieguvums ir 1,56 miljardi EUR. Ņemot vērā pievienotās vērtības zemāko robežvērtību 0,2 miljardu EUR apmērā un atskaitot saistītās izmaksas, vēlamā invalīdu stāvvietas izmantošanas kartes risinājuma ieguvums ir 0,056 miljardi EUR. Tas **kopā** sasniedz **1616 miljardus EUR**.

D. Turpmākā rīcība

Politikas pārskatīšanas termiņš

Saskaņā ar labāka regulējuma pamatnostādnēm Komisija novērtēs iniciatīvu piecus gadus pēc tās stāšanās spēkā, sadarbojoties ar dalībvalstīm un pēc apspriešanās ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.